

3. Declaration of the Rights of the Child. UN General Assembly. 20 November 1959, A/RES/1386(XIV). UN Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/195831>.
4. Антонович М.М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини. – К., 2000. 150с
5. Про охорону дитинства : закон України від 26 квітня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
6. Про громадянство України : закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.
7. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 01.09.2018).
8. Лінник Н.В. Відповідальність держав за порушення прав дитини. Держава і право. 2005. Вип. 28. С. 554-558.
9. Про освіту : закон України від 06.10.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
10. Про повну загальну середню освіту : закон України від 24.03.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
11. Ніколайчук А. І. Сучасний стан захисту прав дітей. Форум права. 2014. №1. С. 378–381.
12. Бандурка І.О. Права дитини та деякі проблеми, пов'язані з їх застосуванням. Право.ua. 2021, № 4. С. 48–55.

Філіпова Поліна Віталіївна,

здобувачка ступеня вищої освіти
бакалавра ННПП Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Чижов Денис Анатолійович,

професор кафедри конституційного права
ННПП НАВС, доктор юридичних наук,
доцент

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА НА ТЕРЕНАХ ХХІ СТ.

У ХХІ столітті права і свободи людини та громадянина залишаються основними принципами, що визначають рівень розвитку держав і суспільств усього світу. Незважаючи на те, що міжнародна спільнота прагне утвердити і захистити права кожної людини, сучасний світ стикається з численними викликами, що ускладнюють їхню реалізацію. Глобалізація, технологічний прогрес, міграційні кризи, зміна клімату, а також політична нестабільність у різних регіонах

створюють нові загрози і одночасно відкривають нові можливості для забезпечення прав людини. Серед основних завдань стає пошук ефективних механізмів для підтримання балансу між національними інтересами і зобов'язаннями держав щодо захисту основоположних прав людини, а також між колективною безпекою і свободою окремих індивідів [1].

Виникнення нових форм дискримінації, порушень прав на приватне життя у цифровому просторі, загроза авторитарних тенденцій та обмеження свободи слова – це лише деякі з питань, які потребують негайного вирішення. Особливо гостро ця проблема постає на тлі пандемій, військових конфліктів і зростаючих нерівностей. XXI століття стає випробуванням для системи захисту прав і свобод, адже суспільство постійно шукає баланс між безпекою і свободою, правом на особисте життя і необхідністю забезпечення колективної безпеки. Вивчення сучасних викликів та перспектив у цій галузі дозволяє не лише розуміти, яким чином забезпечувати права людини в умовах нестабільності, але й знаходити нові шляхи для їхнього розширення та захисту [2].

Права людини, визнані як невід'ємна частина міжнародного порядку, піддаються значним випробуванням в умовах змінних політичних, економічних і соціальних обставин, що характеризують цей період. Незважаючи на численні міжнародні документи і зусилля національних урядів, багато країн досі не можуть повною мірою гарантувати базові свободи кожної людини. Відтак, виявлення головних викликів у сфері прав людини є ключовим для розуміння сучасних загроз та можливостей, а також для формування ефективних механізмів захисту і просування цих прав у майбутньому [3].

Глобалізація в економічній площині призводить до посилення конкуренції між державами, що часто знижує рівень захисту прав працівників та погіршує соціальне забезпечення. Вона також посилює дисбаланс між розвиненими та країнами, що розвиваються, поглиблюючи економічну нерівність і породжуючи нові форми бідності, які призводять до обмеження доступу до якісної освіти, медичних послуг і основних соціальних благ. Цей контекст посилює необхідність виявлення механізмів, що можуть зберегти соціальну справедливість та гарантувати права кожної людини незалежно від місця проживання та економічного статусу [4].

Сучасні технології надають людям безпрецедентний доступ до інформації та знань, але водночас стають інструментами для спостереження, контролю та маніпуляції. Інтернет-компанії і державні установи можуть збирати, зберігати й використовувати великі обсяги персональної інформації, що створює нові загрози для прав на приватне життя та персональну недоторканність. Проблема кібербезпеки та ризик кібератак ставлять під загрозу не лише інформацію, але й основоположні свободи, такі як свобода слова та право на інформацію. У зв'язку з цим, постає необхідність розробки національних і міжнародних стандартів, які б регулювали використання персональних даних та забезпечували баланс між суспільними інтересами і захистом індивідуальних прав [5].

Міграційні потоки сприяють посиленню ксенофобії, дискримінації та порушень прав людини у країнах, що приймають мігрантів. Біженці та внутрішньо переміщені особи часто стикаються з обмеженнями прав на працевлаштування, житло, медичну допомогу та освіту, що ускладнює їхню інтеграцію у нове суспільство. Окрім того, багато країн намагаються запобігти неконтрольованій міграції шляхом посилення прикордонного контролю та запровадження обмежень, що обмежують право людей на свободу пересування. Це ставить під сумнів універсальність прав людини та порушує принципи гуманізму й солідарності, які лежать в основі сучасної системи міжнародного права. Вирішення міграційної проблеми потребує скоординованих дій на глобальному рівні, спрямованих на захист прав біженців та забезпечення умов для їхньої інтеграції у нове суспільство [6].

Погіршення екологічної ситуації, підвищення рівня світового океану, посухи, повені та інші природні катастрофи сприяють виникненню кліматичних біженців, які змушені залишати свої території через неможливість забезпечити собі нормальні умови для життя. Ця проблема вимагає невідкладного реагування та співпраці міжнародної спільноти для розробки заходів з адаптації до змін клімату та захисту прав осіб, які постраждали від його наслідків. Крім того, важливою є розробка національних політик і стратегій, спрямованих на захист навколишнього середовища та збереження природних ресурсів, що безпосередньо пов'язані з правом людини на здоров'я та якісне довкілля. Реалізація таких стратегій може суттєво покращити умови життя для майбутніх поколінь і забезпечити сталість розвитку сучасного суспільства [7].

Зростання авторитаризму та ерозія демократичних цінностей у різних частинах світу створюють нові загрози для прав людини, зокрема свободи слова, зібрань та участі у політичному житті. Уряди деяких країн використовують політичні репресії для контролю над громадянами, обмежують діяльність опозиційних сил та неурядових організацій, що ускладнює реалізацію прав на вільне вираження поглядів і участь у громадському житті. В умовах політичної нестабільності права людини часто порушуються, що ставить під сумнів досягнення демократії та справедливості. Для зміцнення демократичних принципів необхідно забезпечити підтримку незалежних інституцій, розвиток громадянського суспільства та дотримання верховенства права, що гарантує захист прав кожної людини незалежно від її політичних поглядів чи соціального статусу.

Дискримінація за статтю, расою, релігійними переконаннями, сексуальною орієнтацією та іншими ознаками досі є значною перешкодою для рівноправності. Уряди та міжнародні організації мають приділяти особливу увагу забезпеченню рівних прав та можливостей для всіх членів суспільства, розробляючи політики, що сприяють толерантності, інклюзивності та соціальній згуртованості. Викорінення дискримінації є важливим кроком до створення справедливого суспільства, де кожна людина може реалізувати свої права і свободи на рівних умовах.

Отже, реалізація прав та свобод людини і громадянина на теренах XXI століття залежить від спільних зусиль міжнародної спільноти, урядів, неурядових

організацій та громадянського суспільства. В умовах глобалізації, технологічного прогресу, міграційної кризи, кліматичних змін та політичної нестабільності збереження та просування прав людини вимагають комплексного підходу, що враховує різноманітні аспекти та виклики сучасного світу. Розробка ефективних механізмів для захисту прав людини і свобод, дотримання принципів демократичності та справедливості є необхідними умовами для побудови суспільства, у якому кожен зможе жити гідно і реалізувати свій потенціал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Хронологія російсько-української війни: етапи відсічі вторгнення рф. АрміяInform – Інформаційне агентство АрміяInform. URL : <https://armyinform.com.ua/2023/02/24/hronologiyarosijsko-ukrayinskoji-vijnny-etapy-vidsichi-vtorgnennya-rf/>
2. Цебенко С., Обрембальський С. Співпраця з міжнародними організаціями в умовах російсько-української війни. Актуальні питання України у сучасній науці. 2024. № 20 (2). С. 571-584.
3. Романова А. Система забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні. Форум права. 2012. № 2. С. 599-602.
4. Магновський І. Дотримання та утвердження міжнародних стандартів прав людини у правоохоронній діяльності Національної поліції України. Правова система держави: проблеми формування та перспективи розвитку в контексті євроінтеграції: матер. XVI Всеукр. наук. конф. молодих учених (м. Одеса, 7 грудня 2023 р.). Одеса, 2023. С. 55-58.
5. Щигельська Г., Вальорний Р. Економічні санкції проти росії: масштаби та ефективність. Военні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки: матер. II Міжнар. наук. конф. (м. Тернопіль, 21-22 квітня 2022 р.). Тернопіль : ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2022. С. 101-104. Актуальні питання у сучасній науці № 7(25) 2024 433
6. Мішина Н. Тимчасово окуповані території: зарубіжний досвід захисту прав людини. Law. State. Technology. 2023. № 3. С. 11-15.
7. Наливайко І. Ефективність правового регулювання соціальних стандартів та гарантій: проблеми та перспективи. Наукові перспективи. 2023. № 37 (7). С. 494-509.